

Gundega Gauja

Terora draudi un iesnas – lidostas medpunkta ikdiena

Cilvēki apkampjas un šņukst, rīb koferu ritentiņi. Debesis šķeļ lidmašīnas – vienas pazūd mākoņos, citas nolaižas. Ielidošanas zālē emocijas pilnā amplitūdā – sagaidītāju acis piekaltas automātiskajām durvīm. Turpat blakus stūri aiz gruntīgas kolonnas ir kādas citas durvis, pie tām, par laimi, neviens nedrūzmējas un pat īpaši nekāro tur iekļūt. Tas gan nemazina šīs vietas svarīgumu – aiz šīm ne īpaši redzamajām durvīm ir lidostas “Rīga” medpunkts.

Svētdiena, kad notiek saruna, ir aizdomīgi mierīga. Dakteris Mihails Kirovs nolicis malā atvērtu grāmatu. Miers, izrādās, ir mānīgs – lidostā mediķu darbs ir neprognozējams. Katra diena var nest lielus pārsteigumus.

Kopš pagājušā gada lidostas medpunktu apkalpo medicīnas sabiedrība “ARS” – pavisam šeit uz maiņām strādā deviņi neatliekamās medicīniskās palīdzības ārsti un ārstu palīgi. Visi izgājuši īpašu apmācību darbam lidostā un darbam terorisma draudu apstākļos. “Mūsu galvenais uzdevums – neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšana, ja kaut kas atgadās ar lidmašīnu. Kā zināms, lidmašīnām nosēžoties, mēdz gadieties avārijas, paldies Dievam, Rīgas lidostā šāda traģiska gadījuma nav bijis. Otrs uzdevums – sniegt palīdzību lidostas darbiniekiem un lidostas apmeklētājiem, kam kļuvis slikti,” stāsta neatliekamās palīdzības mediķis M. Kirovs.

Lai iekļūtu medpunktā, jāzvana pie durvīm, tāpat vien “iemaldīties” te nevar. Medpunktā ir divas plašas telpas un uzgaidāmā telpa, dziļumā – izeja uz “peronu”, kur stāv mediķu mašīna, ar ko pārvietoties pa lidostas teritoriju. Pa dienu darbs notiek divatā – medpunktā ir ārsts un ārsta palīgs, naktī ārsts paliek viens. Punkts aprīkots ar visu mediķiem nepieciešamo. “Piemēram, Amsterdamā lidostas mediķi pacientus sagaida ar elektromobiļiem, bet Hitrovā ir vesela NMP apakšstacija – valsts iestādes struktūrvienība. Mums te viss notiek mierīgāk, bet ir viss vajadzīgais un vēl vairāk,” stāsta Ieva Tīruma, medpunkta ārste, un rāda defibrilatoru, ar kuru var gan taisīt kardiogrammas, gan pārraudzīt, gan



Lidostas “Rīga” teritorijā ir gan medpunkts, kur mediķi sniedz palīdzību lidostas apmeklētājiem un darbiniekiem un kas ir “kaujas” gatavībā, ja kaut kas atgadītos ar lidmašīnu, gan arī īpašs medicīnas dienests “Aviomed”, kas apkalpo pilotus

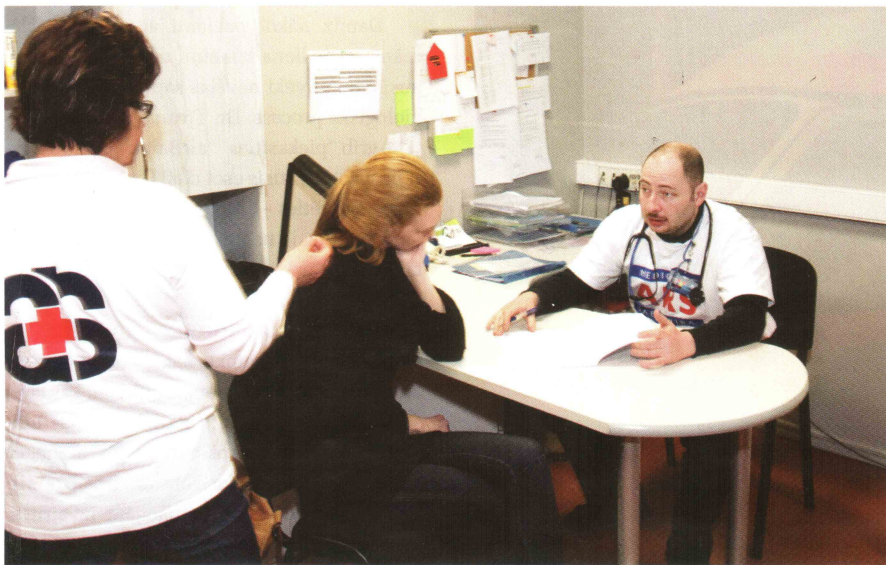
veikt dažādas manipulācijas akūtās situācijās. “Mums ir arī plaušu mākslīgā ventilācija, medicīnas somas ar dažādiem medikamentiem. Tomēr katastrofas gadījumā mūsu galvenais uzdevums ir sašķirot pacientus. Ja katastrofa nosacīti liela, cietuši, piemēram, trīsdesmit cilvēki – tad viens šķiro, otrs jau sāk palīdzēt smagākos gadījumos. Bet, ja tā būtu avārija ar simt cietušajiem, tad mums būtu tikai jāšķiro cietušie, līdz ieradīsies “ātrie”.”

Tūristi, piloti, somu krāvēji

Dežūras laikā te “apgrozās” vidēji no pieciem līdz septiņpadsmit pacientiem. “Dežūras ir dažādas, kā ik vietā, kur sniedz neatliekamo palīdzību. Ir bijuši pacienti ar infarktu, hipoglikēmisko komu, alerģiskām reakcijām, darba traumām – nopietnām, bet ne dzīvību apdraudošām. Piemēram, pagājušajā dežūrā cilvēki nāca cits pēc cita, bija

pat jāgaida rindā. Ja veselības stāvoklis atļauj, pacienti nāk šurp paši, ja ne, mūs izsauc uz kādu no uzgaidāmajām zālēm vai lidostas teritoriju. Turp dodamies ar mūsu speciālo transportu. Ja jābrauc ar neatliekamās palīdzības mašīnu – pats sēžu pie stūres,” stāsta dakteris M. Kirovs. Lai varētu stūrēt pa lidostas teritoriju, ārsti ieguvuši vajadzīgo atļauju un īpašas tiesības.

Līdzīgi, kā tas ir ikvienā ārstniecības iestādē, arī lidostā pacienti iedalāmi tādos, kam palīdzība tiešām nepieciešama akūti, un tādos, kas ambulatori ārstējamu kaiti uzdod par teju mirstamo. Stāsta dr. Tīruma: “Vairāk nāk cilvēki, kam ir sīkas problēmas, ko pat nevarētu nosaukt par veselības problēmām, – skrambas, iesnas. Vaicā pēc palīdzības, kaut tas nav mūsu profils. Mums tomēr ik brīdī jābūt gataviem, ka var notikt masu katastrofa. Var nosēsties lidmašīna ar traucējumiem, var notikt ugunsgrēks



Atskan zvans pie medpunkta durvīm, ienāk šņukstoša krievu meitene. Dr. Kirovs īsā sarunā noskaidro, ka meitene pavada savu ārzemju puisi, kam tūlīt jāaizlido. Mājās esot arī slims tēvs. Jaunajai dāmai uzlēcis asinsspiediens

aviācijas degvielas dēļ, kas te visur ir lielā daudzumā – mašīnās, lidmašīnās, ir uzpildes stacija. Te svarīgs psiholoģiskais moments – apgrozās daudz cilvēku, un, ja kaut kas notiks, viņi cels paniku. Lidosta ir īpašas uzmanības vērtā vieta, var uzliesmot bailes no terorisma. Mēs esam apmācīti speciālosursos, kā rīkoties terora draudu gadījumā. Tāpat jāreķinās, ka var gadīties smagas darba traumas, jo ir pietiekami liels augstums – gan lidmašīnām, gan dažādām ierīcēm. Ir vietas, kur var krist cilvēkus var saspīest, apkalpojot bagāžu. Tas notiek, bet reti. Vairāk nāk tie, kam to nevajadzētu darīt – īpaši, ja tie ir Latvijas iedzīvotāji, viņiem tomēr vajadzētu doties pie ģimenes ārsta. Vēl cilvēki, kam ir svarīgi medikamenti, aizmirst, ka tie nav jānodod lielajā bagāžā, bet jānēsā līdzi. Tad viņi nāk pie mums un saka – nav, iedodiet. Mēs cenšamies izlīdzēt, ja ir – iedodam tik, cik vajag lidojuma laikā. Ja nav – izrakstām recepti un cilvēks nopērk aptiekā, ja šīs zāles tur ir.”

Mediķi stāsta, ka lidostas darbinieki ir atbildīgi pret savu darbu, bet tā gadās ielaist slimības. Tad viņi nāk ar vēdera sāpēm, ir pat jāorganizē pārvešana ar neatliekamo palīdzību uz slimnīcu. “Pasažierus uz slimnīcu nosūtām retāk, viņi tomēr vēlas nokļūt galamērķī. Piemēram, ja ir tranzīta reiss, mēģina izturēt līdz galam un cenšas nesabiezēt krāsas, mēdz arī izlikties, ka vaina nav tik samilzusi. Tas viss, protams, jāizvērtē. Nedrīkst pieļaut pēcāk problēmas gaisā un lidmašīnas piespiedu nolaišanos,” skaidro dr. Tīrums.

Medpunkta ārstiem jāorganizē arī “me-

diciniskās pārvešanas”, kad jātransportē pacients ar speciālo lidmašīnu. Dr. Kirovs stāsta: “Man reiz bija kungs no Vācijas, kas te bija atbraucis pie dēla, saslimis un nokļuvis “Stradiņos”. Viņam ārstēšanās bija jāturpina Vācijā. Mūsu uzdevums šādā gadījumā ir pavadīt pilsētas medicīnisko transportu pa slēgto lidostas teritoriju, kur ir īpaša braukšanas kārtība un noteikumi. Pats tad esmu pie stūres. Jāzina, kuri ir lidmašīnu ceļi, kuri mūsu ceļi, jo piloti var neredzēt, kas tur tāds mazs pārvietojas.”

Promiles debesīs

Diezgan bieži lidostas mediķu lokā nokļūst gribētāji “kunga prātā”. Tos mediķi

Taškentas lidmašīna, kas caur Rīgu lido uz Ņujorku, ir īpatnējs gadījums. Īsts padomju mantojums, kur cilvēki uzskata, ka dakteris “piederas pie biļetes”

nesauc par pacientiem, bet klientiem. M. Kirovs stāsta: “Vispār tā ir problēma. Pērkot biļeti, cilvēki tiek informēti, ka alkohola reibumā liela lidošana nesanāks, ka lidojumu šādā gadījumā var atteikt, bet laikam jau šos noteikumus neviens īpaši nelasa. Viņi ierodas lidostā alkohola reibumā, un bieži vien tas beidzas ar lidojuma pārcelšanu. Ja cilvēks ir vieglā reibumā, sūtām uz mājām vai viesnīcu. Ja lielā reibumā – var gadīties, ka nokļūst policijā, jo atrasties sabiedriskā vietā alkohola reibumā ir aizliegts. Pie mums, pat ja kāds arī vēlētos, izgulēties nav iespējams, jo te ir medpunkts, ne atskurbtuve.”



Dr. Ieva Tīrums stāsta, ka uz medpunktu vairāk nāk cilvēki ar sīkām vainām un pēc psiholoģiska atbalsta, bet bijuši arī pacienti ar infarktu, hipoglikēmisko komu, darba traumām

Visbiežāk ar alkoholu grēkojot vietējie – Latvijas iedzīvotāji, bet palaikam gadās arī citautieši. “Manā praksē lielākie alkohola grēkotāji ir igauņi,” daktere Tīrums ir tieša.

Pacientu nacionālās īpatnības – “dai ukoļčik!”

Ikdienā medpunktā saziņa notiek pārsvarā trīs valodās – latviešu, angļu un krievu valodā. Tomēr gadās arī pacienti, kas nerunā nevienā saziņai derīgā valodā. “Kolēģim dežūrā bija gadījums, kad tranzīta zonā bija kundze no kādas mazas Āfrikas valstiņas, kas nerunāja nevienā mums zināmā valodā. Viņai tika veikta bezvārdu apskate, pēc tam nosūtījām viņu uz Stradiņa

slimnīcu, kur viņai piemeklēja tulku,” atceras M. Kirovs. Daktere Tīrums stāsta, ka viņai bijušas grūtības ar lietuviešiem. “Reiz bija meitene, kas runāja tikai vāciski un lietuviski. Nevarējām atrast kādu, kas palīdzētu. Tādos gadījumos varam zvanīt atbildīgajam drošībasniekam, un viņš atradīs kādu, kas palīdzēs sazināties. Pavisam nopietnos gadījumos lidosta nodrošinās teju jebkuras valodas zinātājus, vajadzības gadījumā viņus izsauc pat no mājām. Viegļākos gadījumos atrod kādu kaut vai lidostas apmeklētāju vidū, taču cenšamies lidostas drošībasniekus ar sīkumiem netraucēt.”



Dr. Mihails Kirovs, pārvietojoties pa lidostas slēgto teritoriju, pats sēstas pie neatliekamās palīdzības auto stūres. Viņš ir ieguvis īpašu atļauju un zina, kuri ir lidmašīnu ceļi un pa kuriem drīkst braukt viņš

Dakteri nenoliedz, ka šajā darbā gadās saskarties ar medpunkta apmeklētāju nacionālajām īpatnībām. Dr. Tīrums: "Piemēram, Taškentas lidmašīna, kas caur Rīgu lido uz Ņujorku, ir īpatnējs gadījums. Īsts padomju mantojums, kur cilvēki uzskata, ka dakteris "piederas pie biļetes". Viņi izsauc mediķi uz tranzīta zonu un saka: "Nu, dai tabletīku īļi dai ukoļčik!" Profilaktiski tabletīti! Es nedodu, jo tas jau nav nopietni, nezinot šo cilvēku un viņa slimības. Ar amerikāņiem nav iznākusi darīšana. Krievi ir ļoti adekvāti

puisi, kam tūlīt jālido prom. Jaunajai dāmai uzlēcis asinsspiediens, viņa jūtas nelāgi. Mājās esot arī slims tēvs. Emociju šim rītam acīmredzot bijis par daudz, uzdevuši nervi. Sieviete no ārsta saņem medikamentus, kas uzlabos viņas stāvokli.

No mediķiem noprotams, ka medpunkta darbinieku ikdienā psiholoģiskā atbalsta sniegšana nav nekas neparasts. Dr. Tīrums: "Šeit nāk tie, kam ir bailes lidot. Nāk parunāties. Tā kā lidostā visiem jāierodas laikus un vairākums tā arī dara, tad

Uz medpunktu nāk tie, kam ir bailes lidot. Nāk parunāties. Ierodas lidostā laikus, sāk kļīst apkārt un nobīstas vēl vairāk. Labāk lai nāk pie mums nekā dzer alkoholu

ļaudis – Maskavas, Sanktpēterburgas reisos ir adekvāti pasažieri, nekad lieki neceļ paniku. Kā jau teicu, īgaunī bieži piedzēras."

Uzdod nervi

Dr. Kirovs apmierināts rosās pa darba kabinetu. "Esmu priecīgs par darbu šeit, man ir interesanta dzīve. Man tik aviācija, lidmašīnas, šeit tam visam esmu tuvāk. Protams, mums nav tiešas saskarsmes, viņus apkalpo īpašs medicīnas dienests "Aviomed", kas arī ir lidostas teritorijā. Palīdzību pilotiem sniedzam tikai reizēm – vieglos gadījumos, viņi nelido, pat ja ir viegla saaukstēšanās."

Nākamajā brīdī zvana pie medpunkta durvīm. Ienāk slaida, šņukstoša krievu meitene. Viņu viegli pietur ārzemnieks, abi sarunājas angliiski. Meitene ir bāla. Dr. Kirovs lietišķi ķeras pie darba. Īsā sarunā tiek noskaidrots, ka meitene pavada savu ārzemju

drīz cilvēki sāk kļīst apkārt un nobīstas vēl vairāk. Tas ir cilvēcīgi. Labāk lai nāk pie mums nekā dzer alkoholu. Parasti jau neatzīst, ka ir uztraukušies – tad dodam nomierinošus pilienus vai tabletes. Jebkurš ir ieinteresēts tikt no lidostas prom – aizlidot. Ar iesnām vairāk traucē darbinieki, vietējie. Svarīgs ir fakts, ka te palīdzība ir par velti, bet pilsētā būtu jāmaksā. To zina gan sagaidītāji, gan visādi klejotāji. Tādu lidostā netrūkst, nav skaidrs, ko viņi vispār te dara. Ja viņi ilgstoši kļīst, tad drošībnieki izved ārā. Te ir silti, ir tāda kā pasaules gaisotne. Ir arī psihiski slimie – tā vispār ir liela problēma, vairāk ne mūsu, bet drošībnieku. Reiz bija gadījums, kad psihiski nelīdzsvarota meitene bija centusies tik garām drošības pārbaudei, un mans uzdevums bija noorganizēt viņas nogādāšanu psihiatriskajā iestādē."

Daudz nākot pacienti ar ausu problēmām – spiediena izmaiņu dēļ viņiem aizkrīt ausis, un cilvēki nevēlas saprast, ka tas ir fizioloģisks process. Dr. Tīrums nosmin: "Viektējie grib "piekasīties" "airBaltic" – piloti slikti nosēžoties, ausis esot ciet! Grib celt pretenzijas, sūdzēties – lidojot ar citām kompānijām, lūk, ausis neaizkrīt, bet ar "airBaltic" – aizkrīt! Tie ir kompensāciju mednieki."

Kriminālais piesitiens

Lidostas medpunkts mēdz būt interesants arī cilvēkiem ar nelāgiem nolūkiem, kas caur šo punktu vēlas nokļūt dziļāk lidostas teritorijā, kur nepiederošiem nokļūt aizliegts. Tāpēc medpunkts aprīkots ar drošības sistēmām, lai no šādām situācijām izvairītos. Dr. Tīrums atceras vienu šādu gadījumu: "Atnāk cilvēks un saka – viņa draugam esot slikti, bet pats mēģina tikt iekšā medpunktā, kamēr es te esmu viena pati. Nelaižu, saku, lai nāk pats draugs. Viņš atnāk, tiešām ar lauztu kāju – norikoju uz slimnīcu. Tad man zvana drošības dienests – ja vēlreiz ieradīšoties tas pirmais, lai zvanu drošībniekiem. Sīkaku paskaidrojumu nav. Viņš tiešām ieradās, un es ziņoju. Tie ir cilvēki, kas caur medpunktu grib nokļūt uz "perona". Tāpēc mums medpunktā ir signalizācija un trauksmes poga. Vispār drošības dienests darbojas ļoti labi, tāpēc jūtamies droši."

Abi mediķi stāsta, ka nesena gadījums ar narkokurjeru, kam vēders pilns ar narkotikām, lidostas mediķiem gājis secen. Drošības iestādes kurjeru nogādājušas pa tiešo Stradiņa slimnīcā. "Mēs iesaistītos gadījumā, ja viņam lidmašīnā vai lidostā būtu kļuvis slikti. Tā kā kurjeram ar veselību problēmu nebija, iestādes viņu tālāk nogādāja pašas," stāsta mediķi.

Guļam mierīgi

Kā svarīgu īpatnību darbam lidostā dr. Tīrums min terorisma draudu apziņu – "Tā galvā ir visu laiku. Protams, ja notiek kas ārkārtējs, tad pirmais trieciens jāiztur mums. Taču globāli mūsu uzdevums tad ir iesaistīt neatliekamās medicīniskās palīdzības dienestu. Tomēr par spīti visam – naktīs guļam mierīgi. Ir arī vēl tīri profesionāls ieguvums – te labi uzspodrinu profesionālās anglu valodas zināšanas."

Abi mediķi nosmej, ka vēl nekad nav izmantojuši iespēju noķert "pēdējās minūtes" lētās aviobiļetes un pēc maiņas aizlidot tālēs. Dr. Tīrums: "Mēs jau te nestrādājam pārāk ilgi, taču, ja reiz ienāks prātā – es to varētu mierīgi izdarīt!" ■

Foto: Jānis Brencis